„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, на цел табаку, а утоме нисом на по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жег плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 185. У Новом Саду у уторак 30. новембра (12. децембра) 1882. ГОДИНА XVII.

НОВИ САД, 29. новембра.

У последње доба почињу се поред гирсовог путовања обазирати чак и на путовање вел. кнеза **Владимира** и једно с другим у свезу доводити. Полузванични Бизмарков лист „Национал Цтг.“ пише о томе: „По спољашњим знацима не да се порећи, да је дипломатско кретање велики обим заузело. Но у толико је теже упознати, која је најближа стварна циљ, којој кретање ово тежи. Дочек вел. кнеза Владимира, који му је приликом повратка му у Петроград од стране цара руског у део пао, носи на себи известан, демонстративан облик. Ако је велики кнез Владимир, као што се то у добро обавештеним круговима мисли, у политичкој мисији више од по године у иноземству провео, то пријем његов у Петрограду и сувише сведочи, да је цар с њиме и са његовим успесима подпуно задовољан. О путу руског министра Гирса, о коме се већ толико говори, мисли се да је у присном одношају са оним стварима, о којима је и вел. кнез Владимир преговарао. Симптом, да су се одношаји Русије према двема немачким (sic!) царевинама на боље окренули, лежи у томе, што је сада крунисање цара руског за прву половину месеца маја ид. год. за цело у изглед стављено — шта више овд. руско посланство извештено је већ и о томе, да су и званичне позивнице већ разаслане. Велики кнез Владимир могао се је на путу свом уверити, да ће берлински и бечки дворови к слави и сјају московске светковине са своје стране све и сва пр донети. Поред овога нема сумње, да су се водили преговори и о томе, у колико се може сближење између Русије и Аустрије интересних сфера обеју ових држава дотицати.“

У француској комори примљен је редовни буџет са 454 против 46 гласова десничарске, легитимистичко-клерикалне партије, која је свој вотум образложила тиме, што вели, а је и буџетска комисија признала, да дефицит износи 100 милијона франака, дочим се у пркос томе не предлажу никакве реформе, које би штедњу увести могле. Бонапартисте су истина присвојили ову критику дес ице, али су при свем том гласали за буџет с тога, што држе, да би одрицање буџета револуцијонаран акт био.

У Петрограду прослављена је и ове године слава св. ђурђевског реда обичним начином. Но при свечаном обеду, што га је том приликом руски цар дао, јако је у очи пала од њега изречена здравица цару Виљему као најстаријем витезу овог реда. Одушевљењем изреченој здравици приписује се већи политички значај.

У Дублину у Ирској учинила су нова крвна дела одвећ немио утисак на ондашње поротнике. Атентат на поротника Филда проузрочио је, да поротници несму више да се приме својих дужности. Од две стотине њих, који су добили позивнице, да се пријаве, пријавило их се свега само сто и седамнајст. Они, који нису били дошли, позвани су на нов под претњом, да ће се на сваког од њих, ако би и опет изостао, одмерити човчана глоба у износу од 20 фуната стерлинга. Но сва је прилика, да ће и ова претња остати без успеха и с тога се са више страна чују гласови, да ипак неће ништа друго остати влади, него да установу поротних судова у кривичним стварима за неко време суспандује

О Арабији паш пишу неки листови, да је на вест о помиловању своме пре свега пао на колена и благодарио милости алаховој, а за тим да је пао свом браниоцу, енглеском адвокату Бродли-ју око врата захваљујући се не само њему, него и племенитом поступку енглеских власти и енглеског народа. Народ египатски, веле, да је са исходом Арабијевог процеса врло задовољан, но не тако и Ријаз-паша, који се је услед свога исхода од јада и муке побол о и свој одпуст заискао. Исто су тако озлојеђени и Англо-Египћани, који држе, да се исход ове парнице само политичким, страначким потребама и интересима приписати има.

У Пољској наиме у Галицији, руском делу Пољске и у Познањској приметило се у последње доба, да се социјалистичка агитација све већма шири. По селима се раздају у великим количинама неке брошире, у којима се преповеда рат против пијавица раденичких, и на којима стоји, да су у Варшави тискане. Но сравнење са другим неким издањима женевског акцијоног комитета показује, да је ова брошира из Женеве изашла. Свештенство се овој агитацији јако одупире, а надају се, да ће сада и државне власти већу делателност развити.

Мађарима још непрестано није право, што Угарска не само у заједничким унутарњим, него и у спољашњим стварима не може према Аустрији до паритета да дође, него је овој подложна. Тако се „Пешти-Напло“ опет једном предао старом јадиковању, да иноземство још једнако искључиво само Аустрију познаје, као да нема поред ње и Угарске. Жао му је сада још и због тога, што Угарска нема својих „орденова“, јер вели, и ордени су знаци суверенства.

И **Персија** почиње Турској због уређења граница досађивати. Комисија, која је после берлинског уговора имала ову ствар да у ред доведе, није свој задатак потпуно решила, пошто је питање, куда неких 16 села припадају, остало не решено. Сада Русија наваљује, да се именује комисија нова, која ће ово питање коначно решити.

Из Будве ниже Боке Которске пишу „Преси“, да су у прошли петак из јутра напали неки устаници на једну жандарску патролу, која је неке уапшенике пратила. Дочим су се жандари морали бранити, испало је уапшеницима за руком, те су умакли. Један је жандар погинуо, а један тешко рањен. Овој ствари приписују мало већа значаја због тога, што је из Будве по кумпаније ловачке и по кумпаније инфантеријске војске са 10 жандара у околину око Побора одаслано, по чему се на већи број инсургената даје закључивати.

У Београду је на први скупштински састанак од 170 посланика дошло само 60 дакле једва једна трећина. За привременог председника изабран је Маринковић, почем се досадањи председник Алекса Протов због фалсификованих реквицијонских признаница у кривичној истрази налази. Гарашанин, веле, да је рекао, да ће они са 40 посланика само скупштину држати. Верујемо, да је он то у стању учинити, но шта ће краљ и народ на то рећи? — Београдском посланику Спасићу рекао је београдски кмет, да ће платити 1000 динара глобе, ако не оде у скупштину. „Добро,“ одговори Спасић, „ја сам свој мандат положио, ако је и то преступ, а ви ми продајте кућу, па се наплатите, али ја у скупштину не идем.“ — Уставно стање да бог сачува!

С угарског сабора.

У уторак 23. о. м. био је на дневном реду угарског сабора наставак посебне расправе о земаљском прорачуну за 1883. год. Код главе 14., у којој је прорачун „хрватско-славонског министарства“, узе реч

Коломан Тали, па рече: Не ће да говори о прорачунској пошти, него хоће хрватско-славонског министра да упозори на извесне прилике у Хрватској и Славонији. Тамо влада непријатељско расположење спрећу Угарске, готово, да пређе у изгреде. Говорник зна добро, да у Хрватској-Славонији има још пријатеља угарских, људи из старе гарде, који свагда беху заједничкој отаџбини верно одани. Али ти су се које повукли, које остарили су, па су млађим, завојитим живљима оставили, да руководе ствари. Ови показују провокаторске смерове против Угарске, како у земаљском сабору, тако и у друштвеном животу. Он потврђује радосно, да ни угарски сабор, ни угарско друштво не гледе да врате мило за драго, него ту неподопштину ћутеће трпе. Он зна добро, да није већина загребачког сабора крива тим приликама, него Старчевић-војновићева странка; од ове излазе на Угарску обеде, које се не могу правим именом означити. Извештач (Хегедиш) могао би о том рећи што, што је сам доживео. Даље догодило се, да је неко друштво из Стојног Београда ишло на Реку. Надлежно место замоли га, нека не свраће у Загреб, јер би се могло догодити, да железнички воз буде камењем дочекан.

Говорник жали веома, што се таке прилике догађају, јер он би желео, да ми с драгом браћом хрском, кад су већ драга, живимо у мирној слози. Веома мора човек жалити, што потицаји к бунтовним изгредима хрватске омладине против Угарске потичу баш од људи, што стоје учевним и знанственим заводима на челу. Нека човек узме само хрватске учевне књиге у руке. Ту је јунак Јелачић, који је Мађаре, те асијске варваре, научио код Пакозда памети (Веселост), па онда похитао Бечу у одмену. Краља Колимана називају свагда „краљем хрватским“, као да је крунисан круном звонимировом, а не круном светог Стевана. Церински грофови називају се „Зрињскима“; Беч и Вратиславу узео је „краљ Матија Корвински“. Но повесница ће те лажности исправити; нека је то радост хрватским професорима.

Говорник исприча уз гред један случај, како су више раденика из заланске жупаније пошли били у Славонију, да онде траже посла, па их неки славонски судац отерао на траг, опучивши се на њих речима: „Зар не знате, пси једни, да овде не расте Мађарима хлеб?“ Тако се бар прича и приповеда. Пожжупан заланске жупаније јавио је министру унутрашњих послова за тај случај. Министар ће моћи разјаснити, како је ствар свршена.

Враћајући се к својој правој ствари, вели говорник, да би влада требала да устане противу мађарске непријатељске струје, што у Хрватској и Славонији влада Помиње реч песника Зрињског, који вели: „Као добар Угрин и добар Хрват љубим под једнако обе земље“. Такав добар Угрин и добар Хрват јест и наш хрватско-славонски министар Бедековић, (Живо повлађивање.) који и у Угарској и у Хрватској ужива општу љубав и опште поштовање. Нок он поради, да тог непријатељског расположења нестане, јер Угарска не даје томе никака повода. Хрватско-славонска влада не може се да како чинити за то одговорном, али она може на педагошком и знанственом пољу много учинити, да се те прилике поправе.

Хрватско-славонски министар Коломан Бедековић. Поштовани доме! (Чујмо!) Неправо би било, тужити или чинити одговорном већину земаљску за оно, што поједини творе или говоре. (Одобравање.) Доказано је на име, да је већина земаљска гнушањем одбила таке скандале. Но автономна влада учинила је своју дужност и наредила је строгу истрагу; кривци су већ и кажњени.

Не може се порицати, да већина и влада у Троједници нису свагда ишле за тим, да 30. зак. члану од 1868. год. не прибаве важност, и да се, како у сабору, тако и иначе, не осуђује сваки нападај на Угарску. Она није ни на што друго тежила, него да одржи братско, и крепо пријатељство међу Угарском и Хрватском-Славонијом. (Опште живо одобравање).

Стеван Вучетић. Пошт. доме! (Чујмо! Чујмо!) Узречица: „Pecatur intra muros et extra“. (Грешило се и с једне и с друге стране) са свим је у овом случају истинита. Нисам се надао, да ће се таки нападај учинити на оне, који су, као што је познато, изложени јуришу у првом реду.

Коломан Тали: Ја нисам никога нападао!

Стеван Вучетић (Хрват): Што ви, господо, налазите за неправо, то ми увиђамо; та ми смо у првом реду изложени нападајима; ми се с тим боримо; и ми велимо: то није добро, није праведно, ни целисходно. Али у којој земљи, где слобода штампе влада, не постају странке, које кад што иду до крајности?

Тако се, на прилику, вели, да се у Хрватској и Славонији ово и оно учи. Јест истина; али молим, нека се помисли, да се у том погледу стање поправило. (Порицање на крајњој левици.) Смем и то рећи, да је у Хрватској-Славонији било претходних случајева, каких у Угарској никад није. Професори, који су у једно посланици, изражавали су своје назоре слободније, говорили су оноријим речима, но што је можда приличило или савремено било. Ствар је тако далеко ишла, да су таки универзитетски професори повлачени бивали у дисциплинарну истрагу. Кад се тако што у Угарској дешавало? (Гласови: Није било нужно!)

Вели се даље, да у школским књигама има ово или оно против Угарске. Ја на против питам: Је ли праведно, што се у Међумурју догодило?

Коломан Тали: То је Угарска!

Стеван Вучетић: Међумурје припада истина de facto и de jure Угарској, али само ко не ће да види, не види, да онуда Хрвати живе. Задатак нам је, порадити, да онде буде добрих, верних, поштених грађана; но баш за то не сме се догађати, што се онде догађа, да није на име слободно, по школама учити хрватски језик, и да они, што ни речце друкче не знају, него хрватски, буду присиљавани, да се мађарски моле богу и да мађарски уче. (Гласови на крајњој левици: Са свим у реду!) Да, али то само онде бива. Од Србаља, Словака, Румуна у Угарској иште се само, да и мађарски уче, а не, да само мађарски уче. Може ли то довести до оног братства, што га и ми желимо?

У Чаковцу има препарандија. Шта би ту био задатак? Да се образују учитељи, који знају хрватски, као и мађарски, како би и Хрватску децу учити могли. Требало би им дати прилике, да науче хрватски језик; али они не уче тог језика, него се иште, да хрватска деца уче мађарски, а то не може бити.

Шта се даље догађа? Има преко четрдесет година, како су Хрвати нову ортографију увели, па и пак се штампају књиге, у којима се „č“ (ч) пише са „cs“ или чак са „ts“.

Ја сам тврдо уверен, да доброг споразума може међу обема братским породима бити, само ако смо једно другом праведљиви. Ми никад не ћемо одобравати чинове, какве је госп. посланик изнео; ми их осуђујемо, и хоћемо искрено братство између оба народа. Како влада своју чини дужност, то би се нами хрватско-славонским посланицима, што овде седимо, могле таке ствари пребацивати, само кад влада и већина хрватско-славонског сабора не би своју дужност чиниле, како се не би добар споразум кварио. Као што ми тамо осуђујемо, кад се против Угарске говори, тако ни овде није у реду, да се на Троједну Краљевину напада; само ћемо тако бити пр ведни; јер само је мањина тамо така, као што је нацртао, а не цео народ. И овде се с оне стране (показујући на крајњу левицу) догађа, да се сваком приликом напада на цео народ хрватски. (Вика; порицање на крајњој левици.) Таки поступак ми никад не одобравамо. (Одобравање.)

Коломан Тали захваљује министру, што је изјавио, да је троједничка влада до сад свагда чинила своју дужност. Али говорник би желео, да буде умирен, и што се тиче будућности. особито што се тиче учевних књига.

Обративши се Вучетићу, наглашује говорник, да он није ни једне увредљиве, нападајне речи рекао противу хрватског народа, него је шта више наглашио, како жели, да се братски споразум сачува. Што се тиче Међумурја, које Угарској припада, могу Хрвати само толико искати, да у тамошњим школским књигама нема ништа, што би хрватски народ или хрватско државно право вређало. И мађарским општинама по Славонији забрањује се, да по школама не смеју употребљавати мађарски језик.

Нека дакле Хрвати својом превеликом осетљивошћу не загорчавају прилике, јер иначе би Угарској могло пасти на памет, да бели лист од 1868. год. прегледа. (Немир на десници.) Онда би се не три жупаније с оне стране Драве, што су Троједници поклоњене, могле вратити својим старим власницима. (Тако је! вичу на крајњој левици; покрет на десници), што говорник у осталом не жели.

Прорачунска глава буде на то одобрена.

Из статистике Троједне Краљевине

У 182. бр. нашег листа поменути загребачки статистичар чини даље ове закључке из последњег пописа становништва.

Довршујући осврт на одношаје, што их је извод писмености констатовао за поједине крајеве наше краљевине, још ћу покушати одговорити на питање колико су се ти одношаји променули на боље или на горе од г. 1871. до г. 1881.

Сравњивање то мора да се стегне само на жупаније и окружја. Резултати пописа г. 1870. публицирани су на име према политичком раздељењу, какво је у оно доба у нас постојало, те се из бројева пописне публикације на могу саставити своте за данашње поджупаније и котаре. Паче ни за сваку жупанију неда се ово тачно извести, јер је свима жупанијама до једино речке променом политичког раздељења промењен и територијум. Где су промене мање, као што је код жупанија пожешке, вировитичке и сремске, оне не сметају да се сравне бар релативни бројеви. Код жупанија пак загребачке, вараждинске крижевачке и беловарске није преостало, него стегнути у једно прве две и потоње две да се получе сравњиве олине. По том било је по пописним годинама 1881. и 1870. међу 100 житеља преко 6 године неписмених

	Мушкараца			Женских		
	1881.	1870.	1881. + или —	1881.	1871.	1881. + или —
I. У грађ. Хрват. и Славонији.						
У жупанији:						
речкој, загребачкој и	53.55	74.98	—21.43	75.96	99.65	—14.68
вараждинској	69.26	82.59	—13.33	81.02	89.29	— 8.28
беловарској и криж.	61.69	68.48	— 6.79	78.24	80.31	— 2.07
пожешкој	75.96	85.01	— 9.05	78.06	90.13	—12.07
вировитичкој	66.05	78.10	—12.05	70.40	83.50	—13.10
сремској	57.02	73.58	—16.56	69.23	85.07	—15.87
Укупно	65.28	77.46	—12.18	77.06	86.13	— 9.07
II. У бившој Крајини.						
У окружју:						
личко-оточком	81.91	79.57	+ 2.40	95.98	97.21	— 1.29
огулинско-слуњском	83.91	76.24	+ 7.65	95.91	97.21	— 1.45
банском	76.46	70.50	+ 5.95	93.02	91.05	+ 6.22
градишком	57.75	55.84	+ 2.41	72.75	78.84	— 6.18
бродском	58.89	56.70	+ 2.19	65.68	73.80	— 8.19
петроварадинском	58.84	59.40	+ 0.57	69.38	73.93	— 4.05
Укупно	72.38	69.85	+ 2.93	85.08	87.97	— 2.89
III. У целом.	67.90	74.38	— 6.43	79.98	86.81	— 6.86

Просуђујући умањај броја неписмених у грађанској Хрватској и Славонији, не ваља сметути с ума, да он управо у оним жупанијама, где су разлике међу оба пописа најнеће, не потиче једиво од деловања пучких учиона моћу нашим сељаштвом, већ да се ту уплећу и други фактори. У речкој жупанији н. пр. смањила је године 1880. множина одсутника и то већином одразлих људи број житеља преко 6 године, пак је већ тим, пошто се управо о тај број омерује број неписмених, знатно снижен постотак неписмених мушкараца. У жупанијама загребачкој и вараждинској нешто је врло повољну резултату допринела околност, што су у житељству тих жупанија урачунани становници градова Загреба, Вараждина, Сиска и Карловца. У славонским најпосле жупанијама јамачно је подигло број писмених а тим умањило релативан број неписмених досељивање Немаца и Чеха, људи већином вештих читању и писању. Но ако се тим и мења место, које би по горњем прегледу ишло ову или ону жупанију, ипак држим да се поњему правом сме закључивати, да се је од год. 1870. до год. 1881. доста повољним размерјем подигао степен изображености у свима жупанијама грађанског дела домовине.

У бившој Крајини био би вишак неписмених, дефицит дакле елементарне образованости, до душе нешто нижи, него ли се то разабира из горње скрижаљке, да некоје околности, које сам већ истакао, понешто несметају сравњивању резултата оба пописа. Али ако се уз подпуну им сравњивост можда и не би констатогао толик и то опћенити назадак, то се ни у најповољнијем случају не би јамачно нашло друго, него ли да су одношаји концем год. 1880. били у свим крајишким окружјама по прилици равни онима, који су онде постојали пре једанаест година. А не мора ли се и на пољу просветном већ и слаб напредак држати назадком?

Друго је дакако питање, је ли опће у Крајини, уз силне запреке, које су стајале на путу, могуће било, получити већи успех. Ад то ми није расправити. Ту беше истакнути само факта, што су их констатовала последња два наша пописа.

Извид писмености обављен пописом године 1881. колико је поуздавији од извида године 1870., лако је по нас особито важан и користан с тога што се по први пут покушало свести податке о писмености у комуникацији са добом, материнским језиком и вероисповести житељства. Покушај тај беше изведив једино уз централизирано израђивање пописне грађе, а да читалац види, колико је задао посла, а уједно како су се разлагањем и пребрајањем пописница дознали коначни резултати, нацртању му у главном поступак у статистичком уреду. Пописнице, и то беле наносе а наносе модре, ваљало је најпре за свако место у земљи разложити на три купа. На један дошле би пописнице за особе веште читању и писању, на други за оне, које знају само читати, а на трећи пописнице за неписмене. Сваки од та три купа разложио се за тим по податцима о доби житеља и то на девет мањих купића, јер се је за ту комбинацију определило толико добних разреда. Пошто се пребројао број пописница, сложених у сваки купић, уписао се број у скрижаљку за дотично место. Иза тога разложен би опет сваки куп у више купића по назнаћима материнског језика, а најпосле још по трећи пут, и то по вероисповести. А тек кад су се овако милијуни пописница биле толико пута разложили и пребројили, те се установили бројеви за свако место, наста прави рачунарски посао. Из месних скрижаљака беше тад саставити свотнике за политичне опћине, из ових свотнике за поджупанијске котаре, из поджупанијских најпосле и котарских свотника главне своте за целу земљу.

Толиким послом беше да како спојен велик трошак, али за то и могу издатци ови бити неисцрпивим врелом за поучна и важна специјална истраживања. Да се само у нас нађе и више истражилаца, која се не би жацали од овако сухопарна посла са статистичким бројевима и овим отворили уста, да служе сврхама управе и знаности!

ДОПИСИ.

△ **Земун**, 25. новембра. (Парастос Даничићев.) српски народ и овом приликом показао је, како уме да цени и уважава своје велике мужеве. Погреб Даничићев у Београду био је величанствен, каквог Београд од смрти кнеза Михајла видео није. На парастосу био је сам краљ, сви министри и секретар руског посланства, сви виши чиновници и професори велике школе, много виших и нижих официра и т. д. Од стране нар. либералне странке: Јован Ристић, Р. Милојковић и Владимир Јовановић; даље приметисмо српског посланика у Бечу Филипа Христића, дра Ј. Панчића, Стевчу Михајловића. Црква је била дупком пуна. Парастос беше свечано-тужна свечаност, намењена сину, који се толико трудио за свој народ. Певање у цркви било је дивно. Чинодејствовао је заступник митрополије Мојсије.

Остале појединости већ су вам саопштене. Имам још да приметим, да су гости из Загреба врло лепо примљени. Били су на аудијенцији код краља, а даван је и банкет у њихову почаст. Многа лепа реч пала је; било је уверења, како су Срби и Хрвати браћа, — само хоће ли све то имати каквог резултата? На банкету говорили су: загребачки гости, Милићевић, Новаковић, Кујунџић и Чеда Мијатовић. Загребачки гости били су на ручку и код министра просвете Стојана Новаковића.

Земун као што је био при погребу заступљен, тако је хтео и приређивањем парастоса, да потврди, како цени губитак, који смо претрпели смрћу Даничићевом. Српска црквена певачка задруга закључила је и у недељу 21. новембра т. г. приредила је парастос у покој душепо к. Ђуре Даничића. Она је објавила посмртним цедуљама општинству, кад ће се држати парастос, а уједно је известила и све месне уреде.

Парастос је испао на опште задовољство, достојан спомена Даничићевог. Света је било врло много. На парастосу служили су пет свештеника и два ђакона. Прота, парох, ђакон, дошли су из Београда, нарочито на ту циљ, да увеличају ову тужну свечаност. Певачка задруга певаше лепо тужне песме, које је пок. Хорејшек у ноте ставио. Парастосу су присуствовали градоначеоник са свима члановима варошког већа, мађистратска чиновници корпоративно, неки судски, порезни, царинарски и телеграфски чиновници, професори велике реалке земунске и ватрогасци. Као гости дошли су из Београда професори велике школе: гг. Јован Бошковић, др. Јован Туроман и М. Валтровић, од учитељске школе г. Убавкић и два професора са велике гомназије београдске, професор богословије прота Живојин Јовичић и неколико грађана. Кад је било време парастоса огласише звона у свима овдашњим црквама, па и у римокатоличким, чији је парох такође присуствовао на парастосу. После „со свјатими“ изиђе на амвон г. Никола Јоксимовић и стаде беседити о раду и значају Ђуре Даничића. Беседа ова послаће вам се штампана.

Имамо, да приметимо, да од браће Хрвата нико није присуствовао парастосу. Изгледа, да су договорно изостали. Ово је немило дирнуло овдашње Србе. Зар овдашња господа хрватска не знају или неће да знају, ко је био Даничић и за Хрвате? Или можда им не годи, да иду у православну цркву? Или можда не могу да заборave, да је и тај Даничић био само „влах“? Хајде, господо, само тако. Ми ћемо и ово забележити, а дан исплате ваљда не ће изостати.

Земун је учинио почетак. Добро би било, да се и остале српске вароши угледају на Земун, те да и оне приреде парастос у спомен Даничића. Та Даничић је био православни Србин, те с тога треба, да му по свом начину укажемо последњу почаст.

Из Горње Крајине 24. нов. Колико се сетити могу, било је у овом народном органу говора још пре две године, како се конкубинат у овим нашим крајевима на пропаст нашу све више и више рашириује. Тад се говорило, кад би политичка власт ашла на руку свештенству, да би се могла та варава предупредити. Претпостављам, да би та могућност само онда ваљаног основа имала, кад би и све наше свештенство, односно носиоце управне власти у вршењу њихових функција руководило начело:

„Ни по бабу, ни по стричевима,
Већ по правди бога истинога.“

Један случај хоћу да наведем, који се недавно и збио у бившој слуњској регименти. Колико ми је познато, у брак ступајући беху у доста блиском степену крвног сродства. Претходно варуци изјавише своју намеру свом пароху и одношаје сродства. Из почетка говораше исти о немогућности таког брака, на послетку услед обећања неких... би могућност у изглед стављена! Међу тим неко вријеме прође, а ревносни душепопечитељ позове к себи младеначке старатеље, и тек тада их опомену, нека причекају још које време са својом намером, пошто он мора претходно искати дозволу од своје више духовне власти, — а обећање (њему) беше већ испуњено. На речи његове присутни се само згледаше и проговорише: зашто нам тако одмах не рекосте, па не би се у трошкове упуштали и на јавност изашли. Савесни дјелатељ винограда господњег уверавaше их о испуњењу њихове жеље. Али бистри и оштроумни граничар запита: ако не буде дозвољено, господине, шта онда? Одговор лаконски: води не венчану, и тако се сврши тај разговор.

Не прође дуго, дође решење због исте ствари од више власти и то негативно. Ово решење буде странкама саопћено, но како га они саслушаше, можемо си претпоставити. Да би парох умирио и утешио странке, обећа им, да ће по ново молити. Заиста ово је учињено, али ево друге препоне, која се не да никако уклонити, т. ј. божићне покладе, а повторена молба још не стиже. Дакле, сад је крајишниково „шта онда“ добило још већу важност. Не остаде друго, већ држећи се првог одговора: води, и заиста одведе невенчану, додајући, лако ћеш се и после божића венчати, а неимајући на уму, да решење може доћи као и први пут.

Ево дакле живог примера, да се конкубинат не може искоренити, па ма каква средства на диспозицији била, док се у винограду господњем оваких делатеља налазило буде, а морал у народу све јаче опада.

На овакове жалосне појаве ваља да су нам више духовне власти предосторожне, пошто се ово не само појављује код нас, већ још више у тамошњим крајевима, а нарочито у Срему, где су разорioци морала — калуђерштина.

Оволико сам сматрао за нужно изнети на јавност.

Вести из места.

— Забава, коју је одбор читаонице српске у прошлу суботу приредио, испала је, да не може бити боље. Врло одабрано друштво искупило се било, да чује онако корисно и поучно предавање, да чује певање, да се забави томболом и да се састане са знанцем, са пријатељем. Г. Хаџић врло лепо нам је тога вечера изнео, каква треба по духу нашег народа да је Српкиња у разним фазама женским, као девојка, жена, мати, домаћица. Дојмила се та поука, дао бог, срца младих жена, матера, родитеља, па васпитали, да бог дао, они у том правцу свој женски подмладак, па ће заједамчно оснажити тим наш породичан живот, оснажити и народ. И певачко је друштво лепо отпевало две песме и све нас задовољило. Томбола је пружала забаве и занимљивих пвизора, а читаоничкој каси пружила је преко 40 фор. а. вр. што ће јој на сваки начин добро доћи после оне беседе, која није била посећена, као што је требало да буде. Хвала одбору и председнику му дру Станојевићу, нека приређују и даље таке забаве, нека таким предавањима дижу дух народни, па ће ваљда нешто барем дићи и друштвеност нашу, која је већ од неколико година знатно пала. Таким забавама прикупиће за цело у једну српску целину и оне, који се све једнако од свога туђе и још увек се боље осећају у туђем јату. J.

НОВИЈЕ.

— Из Будапеште јављају бечким новинама, да је заједнички министар Калаји опет хтео да иде у Босну и Херцеговину, али је на лечнички савет одустао од отог. Но он ће и пак почетком нове године на краће, а на пролеће на душе време ићи у Сарајево, да наспори извршење реформама.

— Руски министар унутрашњих послова дао је 26. о. м. новинама „Моск. Телеграфу“ прву опомену.

— Из Кахире јављају, да ће Јакуб Сами паша и Махмуд Феми паша, који су оптужени, да су били главне коловође мисирског устанка, доћи скорим пред ратни суд.

Разне белешке.

(Колики је пакао.) Један амерички лист прорачунао је, колики је пакао. То је учинио овај ко. Увео је, да је десети део човечанства дошао у пакао. Тај део од времена нојева требао је 146,656.767,962.684,498.824,057.327,870.174,381.323,767.492,460.000 четворних миља. Кад би душа само толико места требала, колико јечменово зрнце, то би пакао морао бити и пак милијун пута већи, него сунце, земља и остале звезде. Баш по амерички!

(Плаветна боја лек за умне болеснике.) Биће томе већ неколико година, како је из Инглеске пукао по свету глас, да плаветна боја веома добро и лековито утиче на умне болеснике. Тада се томе гласу није пуно веровало. Али ево сада једнога стручнога лечника, који је три године дана на шездесет умних болесника покушао плаветну боју као лек да употреби и осведочио се, да иста боја необично умирује оне умне болеснике који су немирни. Он је таке болнике држао у одаји која беше плаветно обојена и која имађаше плаветна окна у проворима. Исти професор-лечник др. Шлагер, управитељ земаљске лудница у Бечу, вели сада, да плаветна боја може дуго времена да умири оне болеснике, код којих није помагало досада никакво друго средство. Да се плаветном бојом може умна болест сасвим излечити, то нам исти професор не вели, али он ће наставити своје опите плаветном бојом и саветује и остале лечнике да то исто чине. Осим тога опавно је проф. Шлагер, да црвена боја оживљује оне болнике умне, који су сасвим равнодушни, отупљени. То су дакле веома значајни доказани опити за науку.

„J—р“

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Баш сад је изишао:

ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ.

Уређује **А. Хаџић.**

Књига 132.

1882. Свеска четврта. (Последња за ову годину.)

Ова свеска „Летописа“, последња за ову годину, донела је ове саставке: 1.) „Поглед на економни развитак људски“, од дра М. Ђорђевића. — 2.) „Путничке слике.“ III. Подрим и Метохија. Од Панте Срећковића. (Свршетак.) — 3.) „Добра партија,“ приповетка Милана Савића. — 4.) „Апологија Лукијана Мушицког“ (два рукописа), саопштио проф. А. Сандић. II. — 5.) Књижевност: „Низ српских приповедака Вука витеза Врчевића, већином о народном суђењу по Боки, Црној Гори и Херцеговини.“ Оцена С. В. Поповића. — 6.) „Матица Српска“: а.) Изводи из записника књижевног одбора 1879; б.) Изводи из записника књижевног одељења 1879; в.) изводи из записника заједничке седнице управнога одбора и књижевног одељења у години 1879; г) главна скупштина 12. (24.) септ. 1879; д.) Именик Матице српске за годину 1879/80; е.) Списак свих питомаца под управом матичином за школску годину 1879/80.

У раду матичином штампана је оцена Ст. В. Поповића о преводу песме „Енох Арден“ од А. Теснисна из пера Змај-Јована Јовановића; тако исто и оцена Мише Димитријевића о шаљивој игри Косте Ристића под насловом: „Последња воља.“ Даље је штампан годишњи извештај подпредседника дра Стевана Павловића о раду управнога одбора, и годишњи извештај подпредседника књижевнога одељења Мише Димитријевића о раду књижевног одељења и одбора матичиног.

Сваки члан, који је одговорио својим чланским дужностима што се тиче плаћања чланарине, добија „Летопис“ бесплатно.

Члановима у месту доставља се „Летопис“ у кућу, а чланови са стране могу „Летописе“, који им припадају, сваки дан примити од „Благајнице Матице Српске“ у Новом Саду.

Ко од чланова жели „Летопис“ поштом добијати, ваља да пошље у име годишње поштарине 50 н. а. вр. „Благајници Матице Српске“ у Нови Сад, која води бригу, да се „Летописи“ тачно разашиљу.

Курс бечке берзе 29. нов. (11. дец.)

Сребро	—.—
Лондон	119.—
Немачке марке	58.35
Ц. кр. дукати	5.64
Наполеондори	9.46

Ред пловидбе

поштанских пароброда, од 20. новембра (1. декембра) 1882. до краја пловидбе.

НОВИ САД-ТИТЕЛ-ЗЕМУН-ОРШАВА: среда и недеља после 1 сахата после подне.

НОВИ САД-БУДИМ-ПЕШТА: среда и субота после 1 сата после подне.

У Новом Саду, 20. нов. (1.) дек. 1882.

АГЕНЦИЈА

првог ц. кр. повл. дунавског паробродског друштва.

ОГЛАСИ.

Објава.

Од стране управног одбора во заједничко руковање ритских земаља у тителском и жабаљском срезу овим се до општег знања ставља, да ће се за време од 19. (31.) декембра 1882 до 18. (30.) маја 1884 право риболова под закуп издавати, као:

Горњо и доњо-ковиљски дунавац са свима својим огранцима и барама.

Тако исто део рита између виловачког насипа и Дрварице.

Дражба истих риболова држаће се у горњоковиљском општинском вијећу дана 19. (31.) декембра 1882 у 9 сахата пре подне.

Ближи услови могу се сазнати у Тителу у писарни управног одбора.

П. Т. Закупници позивају се у одређеном времену на опредељено место.

Општинско поглаварство умољава се, да ову објаву међу својим становништвом обнародује.

У Тителу 25. новембра (7. декембра) 1882.

Тајник **Ж. Вучетић.** Председник управног одбора **Станојевић.**

Јављам п. н. публици, да сам се у своју кућу преселио: Лебарска улица, пређе кућа гђе удове Феликс.

С поштовањем

1—3 **ДР. J. ВЕЛИМИРОВИЋ.**

Помодна, галантеријска и белог еспапа трговина

К. А. СУБОТИЋА

у Митровици

потребује једног млађег помоћника, практиканта и шегрга. 2—2

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА 3—3

СТЕВАНА ПЕТРОВИЋА И СИНА

у Земуну

потребује два помоћника, који могу одма ступити.

СНАБДЕВЕН САМ НАРОЧИТО СА ЖЕНСКИМ ЗИМЊИМ ОГРТАЧИМА И ПАЛЕТОТИМА.

Највећи избор, а по најјефтинију цену горе споменуте робе може се добити **у једино с тим** снабдевеној првој бечкој конфекционој трговини за госпође, девојке и децу

МОРИЦА ШОСТАЛА 6—

у Новом Саду

у кући, где је срп. штампарија дра Св. Милетића.

ЦИРКУС Ц. КОНРАДИ

на сенској пијаци

сваки дан у 7 сати у вече

ВЕЛИКА ПРЕДСТАВА

у вишој јахачкој уметности, вежбању, гимнастици и пантомими.

Недељом и свецем 2 представе: у 4 сата по подне и у 7 сати у вече.

Све друго може се дознати из објаве. 9—

Одговорни уредник др. Светозар Милетић. **Српска штампарија дра Светозара Милетића.**